

**Тімченко О.Д., доцент
Державний біотехнологічний університет, Україна**

Аналіз стану та розвитку інноваційної діяльності в Україні

Останніми роками в Україні спостерігаються помітні тенденції розвитку інновацій порівняно з іншими країнами. Так, спостерігається зростання екосистеми стартапів, де зростає кількість технологічних стартапів у різних секторах, таких як електронна комерція, IT-послуги, розробка програмного забезпечення, фінтех та агротехніка. Розвиток стартап-інкубаторів, акселераторів і програм підтримки відіграв значну роль у сприянні інноваціям і підприємницькому духу. Україна стала центром IT-аутсорсингу, оскільки має потужний резерв талантів у таких сферах, як розробка програмного забезпечення, наука про дані, кібербезпека та штучний інтелект. Внаслідок цього в Україні стрімко розвивається IT-сектор, зосереджуючись на розробці програмного забезпечення та IT-послугах. Багато українських IT-компаній отримали світове визнання за свій досвід, а транснаціональні корпорації створили центри розробки в країні. Ця тенденція сприяла репутації України як нового гравця у світовій IT-індустрії.

Уряд України визнає важливість інновацій та впроваджує ініціативи для підтримки їх розвитку. Запроваджено програми, спрямовані на сприяння підприємництву, залучення інвестицій, сприяння науково-дослідній діяльності. Для підтримки стартапів та інноваційних проектів доступні державні фонди та гранти.

Українські компанії та стартапи все частіше співпрацюють з міжнародними партнерами, беруть участь у міжнародних технологічних конференціях і заходах та шукають інвестиції з іноземних джерел. Транскордонне співробітництво та партнерство сприяє обміну знаннями, забезпечує доступ до нових ринків і знайомств з найкращими світовими практиками. Безперечно, через кращий доступ до фінансових ресурсів великі підприємства мають більші можливості щодо розробки та впровадження інновацій. Наприклад, «Укроборонпром», який є державним конгломератом оборонної промисловості України, зосереджується на інноваціях та модернізації обороноздатності України, включаючи розробку передових військових технологій і систем. Одна з найбільших сільськогосподарських компаній в Україні «Кернел», яка займається виробництвом і дистрибуцією сільськогосподарської продукції, активно використовує інновації у своїй сільськогосподарській практиці, управлінні ланцюгами поставок і впровадженні передових технологій для оптимізації ефективності та продуктивності.

Аналізуючи динаміку витрат на виконання наукових досліджень і розробок у порівнянні з кількістю впроваджених інноваційних видів продукції, можна відзначити, що витрати постійно зростають, а кількість впроваджених інновацій у кількісному вимірі не має чітко вираженої тенденції та змінюється стрибкоподібно (рис. 1.1). Зростання витрат зумовлено більшою мірою інфляційними процесами, які збільшують вартість ресурсів, необхідних для

здійснення інноваційної діяльності.

Рис. 1 Динаміка впровадження інновацій та витрат на їх здійснення на промислових підприємствах України за період 2010-2020 рік. [1]

Стрибкоподібний характер впровадження інновацій ми пояснюємо несистемністю здійснення досліджень та циклічним характером інноваційного процесу. Звертають на себе увагу зміни у співвідношенні продуктивних та технологічних інновацій. Практично у всі періоди переважають інновації технологічного характеру. Вітчизняні підприємства максимально орієнтовані на технології, які сприяють економії витрат на виробництво продукції. В умовах, коли багато промислових підприємств стали правонаступниками державних, та отримали застарілу виробничу базу, оновлення технологій є природним процесом, що забезпечує виживання цих підприємств в нових умовах. Також впровадженню технологічних інновацій сприяють інфляційні процеси, які супроводжують періодично виникаючі в країні кризи, що постійно збільшує витратну складову виробництва, знижуючи прибутковість підприємств. Впровадження більш ресурсоефективних технологій сприяє зменшенню цінового розриву та збільшенню рентабельності підприємств.

В той же час, траплялись і періоди переважання продуктивних інновацій (2011, 2018 та 2020 роки), оскільки в умовах високої конкуренції, в тому числі з боку закордонних виробників, підприємствам потрібно боротися не тільки за скорочення витрат, але й за увагу споживачів. В структурі витрат промислових підприємств переважають витрати на інновації над витратами на проведення науково-дослідних робіт, що свідчить про активний обіг на ринку ліцензій (рис. 1.2). Безперечно, позитивним є те, що підприємства отримують доступ до новітніх розробок з мінімальними витратами часу. З іншого боку, ліцензійні умови, як правило, обмежують право користування науковими досягненнями, та не дають довгострокової конкурентної переваги. Конкурентна перевага втрачається з моменту закінчення дії ліцензійних умов або з моменту появи нових продуктів чи технологій, захищених патентним правом.

Рис. 2 Витрати на інновації промислових підприємств [1]

Отже, потрібно прагнути до створення таких умов, які будуть максимально стимулюючими для інноваційної активності підприємств. Аналізуючи рейтинг підприємств за Глобальним інноваційним індексом, можна побачити, що країни-лідери в галузі інновацій є високо розвинутими країнами з високим рівнем життя населення. Цей індекс дозволяє порівнювати країни по комплексу параметрів: інституційне забезпечення розвитку інновацій (ефективність уряду, якість регуляторного середовища, культура підприємництва), людський капітал (рівень, тривалість та вартість різних рівнів освіти, чисельність дослідників, витрати на НДДКР навчальних закладів), інфраструктура (доступ до комп'ютерних технологій, рівень енергоспоживання, ефективність логістики, екологічні характеристики), складність ринку (доступ до фінансових ресурсів, рентабельність венчурних компаній, диверсифікація виробництва, масштаби внутрішнього ринку), діловий клімат (частка наукомістких виробництв, співробітництво між університетами та промисловістю), знання та технології (кількість патентів, корисних моделей, наукових статей, складність виробництва, зростання продуктивності праці), результати (кількість нематеріальних активів у різних сферах). Потрібно зазначити, що позиція України в цьому рейтингу не є стабільною: з 43 позиції, яку займала Україна у 2018 році, у 2022 році вона спустилась до 57 позиції, що серед іншого було зумовлено об'єктивними обставинами, пов'язаними з війною. Хоча Україна досягла значного прогресу в розвитку інновацій, вона все ще стикається з такими проблемами, як доступ до фінансування, удосконалення нормативно-правової бази та потреба в продовженні інвестицій у дослідження.

Список використаних джерел:

1. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://ukrstat.gov.ua/>